

Nagraj historię jak prawidłowo dokonać rejestracji wideo świadka historii

wiek uczestników: powyżej 13 lat

liczba uczestników: 5-15 osób

Prezentowane warsztaty są pierwszymi z cyklu warsztatów o historii mówionej. Pozostałe scenariusze znajdują się na stronie www.mediateka.centrumzamenhofa.pl w zakładce „edukacja”. Cały cykl składa się z czterech zajęć:

1. Czym jest historia mówiona?
2. Układanie kwestionariusza pytań do wywiadu oraz wypełnianie metryczki świadka historii.
3. Jak przeprowadzić wywiad ze świadkiem historii?
4. Nagraj historię – jak prawidłowo dokonać rejestracji wideo świadka historii

Cele Przygotowanie uczestników do sprawnego i prawidłowego technicznie nagrania relacji świadka historii, zgodnie ze scenariuszem przygotowanym na wcześniejszych zajęciach. Po zajęciach uczestnicy znają podstawowe pojęcia, pozwalające właściwie ustawić parametry kamery oraz podstawowe zasady oświetlenia i kadrowania podczas wywiadu.

Potrzebne materiały

1. sprzęt do rejestracji dźwięku, np. mikrofon, dyktafon, telefon;
2. sprzęt do rejestracji obrazu: kamera cyfrowa, aparat fotograficzny, telefon – ze statywem;
3. instrukcje obsługi do posiadanego sprzętu;
4. oświetlenie (min. 1 źródło światła, optymalnie 3), np. panele LED, lampy światła stałego;
5. odpowiednia liczba przedłużaczy;
6. rzutnik lub telewizor, do którego podłączymy kamerę.

Organizacja pracy Uczestnicy nie powinni siedzieć w ławkach, należy im zapewnić swobodny widok i dostęp do „planu zdjęciowego”. Prowadzący najpierw opisuje dane zagadnienie, a następnie wspólnie z uczestnikami odpowiednio ustawia i konfiguruje sprzęt – chodzi o aktywne współuczestnictwo uczniów w procesie przygotowania i rejestracji.

Podstawowe zagadnienia do omówienia i przećwiczenia z uczestnikami zajęć:

I. Przygotowanie świadka historii

Pamiętajmy, że powodzenie naszego wywiadu w największym stopniu zależy od świadka historii, dlatego powinniśmy zadbać o następujące rzeczy:

- zanim rozpoczniemy nagrywanie, poinformujemy o tym świadka historii;
- świadek musi siedzieć wygodnie;
- przygotujemy wodę dla świadka i dla siebie;
- wyłączmy telefony lub przestawmy je na tryb samolotowy, by nie przeszkadzały w rozmowie, ani zakłócały dźwięku podczas rejestrowania materiału.

II. Plan filmowy:

Plan filmowy to rozmiar kadru obejmującego fragment przestrzeni; określony sposób kadrowania, wynikający z odległości kamery od filmowanego obiektu, czyli z odległości filmowanego obiektu od widza, rodzaju użytego obiektywu i oświetlenia oraz sposobu komponowania przestrzeni. Miarą kadru jest umieszczona w nim ludzka sylwetka i jej proporcje względem otoczenia.

Kadr to najmniejsza, statyczna jednostka filmu. Jedna klatka naświetlonej taśmy lub jeden pełen obraz zarejestrowany na taśmie video.

W nagraniach historii mówionej stosuje się plan zwany półzbliżeniem, znany m.in. z wywiadów telewizyjnych. Pokazuje on popiersie ludzkiej postaci. W tym planie to osoba dominuje nad tłem. Aby prawidłowo go skomponować, należy zastosować się do kilku reguł:

II.1. Czyste tło

W naszym przypadku najważniejsza jest osoba opowiadająca historię, dlatego w kadrze nie powinno być rzeczy odwracających od niej uwagę, tło powinno być możliwie jednolite (np. ściana). Jeżeli nie dysponujemy taką przestrzenią, postaramy się wybrać takie tło, gdzie jak najmniej „dzieje się” za plecami świadka.

Jeżeli nagrywamy relację w domu świadka, nie zaszkodzi zapytać o możliwość przesunięcia stołu czy kwiatka. Oczywiście po zakończeniu nagrania przywracamy pierwotny ład. Jeżeli zaś realizujemy nagranie u siebie, miejsce przygotowujemy odpowiednio wcześniej.

II.2. Zasada złotego podziału:

Linie na rysunku nr 1. znajdują się w odległości 1/3 szerokości lub wysokości od granicy kadru. Miejsca, w których się krzyżują, to tzw. mocne punkty i to one najbardziej przyciągają wzrok widza.

Świadka historii kadrujemy tak, żeby oś jego sylwetki znajdowała się na jednej z linii pionowych, a oczy na wysokości linii poziomej. Oko „zewnątrzne” (czyli bliżej krawędzi kadru) powinno znajdować się w jednym z górnych mocnych punktów (rys. nr 2).

II.3. Zasada czwartej ściany

Czwarta ściana – w teatrze to symboliczna granica między widzami, a aktorami. W rzeczywistości scena zwykle jest otoczona trzema ścianami, a czwarta jest wyłącznie umowna. Jej istnienie ma na celu odizolowanie aktorów, by mogli skupić się na swojej grze, bez poczucia bycia obserwowanymi.

Zgodnie z tą zasadą osoba przeprowadzająca wywiad powinna siedzieć obok kamery i to na nią, a nie na kamerę powinien patrzeć świadek. Wzrok świadka powinien być też skierowany w stronę środka planu (rys. nr 3), bo należy mieć na uwadze to, że osoby, które zobaczą w przyszłości nagranie, obejrzą je tak jak widz w teatrze lub przed telewizorem. Świadek nie powinien więc zwracać się wprost do kamery (czyli widza), a do osoby, z którą rozmawia.

Należy pamiętać o takim usadzeniu świadka, aby jego oczy były przez cały czas widoczne.

II.4 Ostrość

Ostrość ustawiamy najczęściej za pomocą pokrętła na obiektywie. Ustawiamy ją tak, aby ostra była cała sylwetka świadka, a zwłaszcza jego twarz.

Najwięcej emocji i komunikacji niewerbalnej przekazujemy poprzez oczy. Dlatego bardzo ważne jest ustawienie ich w mocnych punktach oraz zadbanie o to, by były ostre i dobrze widoczne w kadrze.

III. Ekspozycja

Wybraliśmy już plan. Powinniśmy teraz tak ustawić parametry kamery, aby wszystko było widoczne i ostre. Ważne jest ustawienie trzech parametrów – czułości, przesłony i migawki. Zależności pomiędzy nimi przedstawia tzw. trójkąt ekspozycji (rys. nr 4).

III.1. Czułość

Zwiększając czułość powodujemy, że obraz jest coraz jaśniejszy, ale jest na nim więcej tzw. szumów. Najbardziej optymalne jest ustawienie czułości kamery lub aparatu na możliwie najniższą wartość.

Czułość w kamerach najczęściej nazywana jest wzmocnieniem i wyrażona jest w decybelach (db). Powinna być ustawiona na wartości od -3 (optymalnie) do maksymalnie +6 db. Czułość w aparatach wyrażona jest w ISO. Powinna być ustalona na wartości od 50 do 100.

III.2. Migawka

Im jest wolniejsza, tym więcej światła wpada do kamery i jaśniejszy jest obraz. Jednak wydłużając czas powodujemy też, że obraz robi się rozmazany. Im szybsza, tym światła wpada mniej, obraz jest ciemniejszy, ale ruch ostrzejszy i wyraźniejszy.

Przyjęto się, że podczas nagrywania filmów szybkość migawki powinna być dwa razy większa niż liczba klatek nagrywanych na sekundę. Relacje historii mówionej nagrywamy w 25 klatkach na sekundę, prędkość migawki ustawmy więc na 1/50 sekundy i nie zmieniamy tej wartości.

III.3. Przysłona

Wewnątrz obiektywu znajdują się listki ograniczające wpadającą na matrycę kamery ilość światła. Im przysłona ma mniejszą wartość (wyrażoną w f), tym obraz jest jaśniejszy, im niższą, tym ciemniejszy. Z kolei im wartość przysłony jest niższa, tym obraz jest mniej ostry. Możemy oczywiście uzyskać ładny efekty rozmycia tła, ale jeżeli świadek np. się pochyli, to może nam „uciec” z ostrości. Im wartość przysłony będzie wyższa, tym zakres ostrości będzie większy.

Ramka

Bezpieczną wartością przysłony są wielkości od 5-6 do 8. Pozwolą one na lekkie rozmycie tła, ale świadek będzie cały czas w ostrości. Ilość światła wpuszczana na matrycę aparatu w większości przypadków będzie wystarczająca.

IV. Oświetlenie

Korzystając wyłącznie ze światła naturalnego, musimy ustawiać parametry kamery powyżej bezpiecznych norm. Dodatkowo to światło jest zmienne, przez co najprawdopodobniej będziemy musieli zmieniać te parametry w trakcie nagrania. Dobrze byłoby więc skorzystać z własnego oświetlenia, dzięki czemu – nawet nie mając profesjonalnej kamery – nagramy ładny obraz.

IV.1. Korzystanie z własnego oświetlenia

Podstawowe ustawienie światła przedstawia rys. nr 5.

- Światło główne – ustawiamy je lekko z boku świadka, nieco powyżej jego głowy, aby go nie oślepiło.
- Światło dopełniające – ustawiamy je po drugiej stronie, jego celem jest zniwelowanie cieni na twarzy. Powinno być ustawione niżej niż światło główne, ale wyżej niż głowa świadka. Jego moc ustawiamy na mniej więcej połowę wartości światła głównego.
- Światło kontrolne – ustawiamy je dokładnie naprzeciw światła głównego, jego celem jest odcięcie świadka od tła poprzez doświetlenie góry głowy i ramion. Moc światła powinna być niższa niż światła dopełniającego.

Powyższe ustawienie jest optymalne, ale nagrywając w domu świadka rzadko mamy możliwość skorzystania z niego, nie zawsze mamy też tyle źródeł światła. Prawidłowe oświetlenie kadru wymaga więc najwięcej pracy i doświadczenia.

Mając np. tylko jedno źródło światła, możemy jako światło dopełniające wykorzystać światło dzienne wpadające przez okno. Możemy też skorzystać z oświetlenia znajdującego się u świadka, ale trzeba pamiętać o kilku podstawowych zasadach:

IV.2. Światło zastane – znajdujące się w domu świadka. Do dyspozycji mamy zwykle żyrandole, lampki lub latarki. Dobrze byłoby przysłonić dodatkowo światło żarówki (np. lampki) kalką techniczną lub bardzo cienkim, białym materiałem. Dzięki temu cienie na twarzy nie będą tak ostre.

Ramka

Korzystając z żyrandola pamiętajmy, że światło nie może znajdować się bezpośrednio nad świadkiem, bo jego oczy nie będą wtedy widoczne.

IV.3. Światło dzienne – korzystanie z niego jest o tyle niewygodne, że często się zmienia.

Jeżeli jednak nie mamy wyboru, usadźmy świadka naprzeciwko okna, aby jego twarz była równomiernie oświetlona. Warto też przysłonić okno firanką, bo dzięki temu cienie na twarzy będą mniej widoczne.

! Świadek nie powinien siedzieć na tle okna lub innego źródła światła, bo jego twarz będzie niewidoczna.

☰ Po ustawieniu świateł jeszcze raz sprawdzamy prawidłowe ustawienie czułości, przesłony i migawki.

☰ V. Balans bieli

To informacja dla naszej kamery, w jaki sposób ma „widzieć” kolory. W dużej mierze zależy od wyrażonej w kelwinach (K) temperatury barwowej, jaką mamy na planie (światło dzienne ma ok. 4500 K, światło świecy ok. 2000 K). Po ustawieniu kadru, parametrów i świateł, poprośmy świadka o potrzymanie przy twarzy białej kartki, na którą wykonujemy zbliżenie i ustawiamy balans bieli.

! Ramka
Informację o tym, gdzie ustawić balans bieli, można znaleźć w instrukcji obsługi kamery.

☰ VI. Dźwięk

Dźwięk możemy nagrywać na kilka sposobów:

- korzystając z mikrofonu wbudowanego w kamerę;
- korzystając z zewnętrznego rejestratora dźwięku;
- korzystając z mikrofonu (np. krawatowego) podłączonego do kamery lub rejestratora;
- z powyższych sposobów jednocześnie.

☰ W każdej z tych sytuacji musimy pamiętać o tym, że:

- w pomieszczeniu w którym nagrywamy powinna panować cisza, dlatego zamknijmy okna i drzwi, wynieśmy tykający zegar do sąsiedniego pokoju;
- mikrofonów nie powinno się dotykać w trakcie nagrań;
- przed rozpoczęciem nagrywania sprawdźmy w słuchawkach, czy wszystko dobrze słychać oraz czy nie ma niepożądanych dźwięków (mikrofony są o wiele czulsze niż nasze uszy).

! Bardzo ważne jest ustawienie odpowiedniej czułości mikrofonu. Na wyświetlaczu kamery lub urządzenia rejestrującego dźwięk widoczne są poziomy dźwięku dla dwóch kanałów (lewego i prawego). Czułość mikrofonu należy ustawić tak, aby poziom dźwięku dochodził do ok. 60-70% wskaźnika. Informacja o ustawieniu tego parametru znajduje się w instrukcji obsługi sprzętu.

☰ VII. Podsumowanie

Jak widać, nawet ustawienie podstawowych parametrów zajmuje trochę czasu. Warto więc przećwiczyć powyższe czynności kilka razy przed nagraniem, aby podczas rejestracji wspomnień świadka historii nie martwić się o sprawy techniczne.

Zarejestrowana na wideo relacja jest dużo cenniejsza (daje więcej możliwości późniejszego wykorzystania), niż relacja spisana lub gdy nagramy sam dźwięk. Pozwala też na odbiór tzw. komunikacji niewerbalnej – emocji, które kryją się w oczach czy gestach.

organizatorzy:

mediateka

partnerzy:

patroni medialni:

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.